

Вона наголосила, що результатом глобальної віртуалізації стало переміщення у цифрове середовище інформаційних ресурсів та каналів комунікації між бібліотекарем і користувачем. Вивчення зарубіжного досвіду, аналіз роботи НБУВ у сфері обслуговування користувачів дає підстави стверджувати: перехід на нові форми віртуального обслуговування та їх опанування уможливорює створення якісно нової комунікації з користувачами.

Користувачі інтернет-ресурсів мають різні психологічні, освітні, соціальні навички та способи роботи з інформаційними ресурсами, що висуває підвищені вимоги до користувацького інтерфейсу бібліотечних пошукових веб-сервісів. Сьогодні всі віддають перевагу пошуку інформації засобами пошукових систем Інтернету, адже

пошук за допомогою бібліотечних електронних каталогів виявляється менш зручним і набагато складнішим. Розуміння механізмів сучасних веб-технологій та впровадження їх організаційних елементів у бібліотечні інформаційні ресурси зробить їх привабливими та зручними в користуванні, наблизить до функціональності інтернет-пошуку, покращить їх видимість у веб-середовищі.

Катерина Лобузінна,

д-р наук із соціальних комунікацій,
директор Інституту інформаційних технологій НБУВ

Людмила Коновал,

наук. співробітник НБУВ

Бібліотечна біографіка: до 100-річчя Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

Засідання секції «Бібліотечна біографіка: до 100-річчя Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського» відбулося 8 листопада 2018 р. До порядку денного секції було внесено 18 доповідей та повідомлень представників наукових установ і вищих навчальних закладів України.

Засідання вступним словом відкрив директор Інституту біографічних досліджень НБУВ, член-кореспондент НАН України, д-р історичних наук, професор **В. І. Попик**. Він відзначив вагомі здобутки Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, досягнуті за рахунок професіоналізму й ентузіазму кількох поколінь її працівників. Хоча за 100 років своєї історії вона ніколи не знала належних, комфортних умов роботи. Одним із досягнень є те, що вже чверть віку в структурі НБУВ успішно функціонує Інститут біографічних досліджень. Ознакою його утвердження стала сформована наукова школа, яка має серйозні перспективи щодо нарощування діяльності, заснованої на тісному поєднанні академічних досліджень з просвітницькою та інформаційною роботою. Організований у 2018 р. бібліотечний рейтинг біографічної літератури – це лише перші кроки на шляху реалізації запланованих проєктів.

У доповіді В. І. Попика «Новітні дослідження Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського з біографіки української академічної науки» йшлося про біографіку вітчизняної академічної науки як важливий тематичний напрям, який висуває перед дослідниками завдання глибокого, і водночас яскравого, розкриття внеску вчених Академії у розбудову інтелектуального, науково-технічного, духовного потенціалу України. Особлива роль тут належить спеціалістам НБУВ. Вимога сьогодення полягає в тому, щоб розширити читацьку аудиторію за рахунок тих, хто не є фахівцями у певних галузях науки, не є науковцями взагалі. На думку вченого, слід враховувати, що наука у наш час стала занадто складною для сприйняття і тому часом малозрозумілою поза науковим співтовариством. Зусилля фахівців-біографістів можуть істотно посприяти тому, щоб поліпшити сприйняття науки. Він

закликав шукати і впроваджувати нові форми комунікації з різними категоріями читачів, нові прийоми біографічного письма, конструювання біографій. Також на часі повноцінний розвиток у біографії напряму, який називають «публічною історією», тобто історією, яка пишеться не для академічних журналів, а для широкого кола співгромадян. Завдання полягає в тому, щоб донести нашим співвітчизникам результати справді ґрунтовних досліджень, які розкривають усю глибину і складність, багатогранність особистостей, їхні досягнення, помилки, вагання. Задля цього ІБД у найближчій перспективі, як повідомив В. І. Попик, формуватиме самостійний тематичний інформаційний ресурс для широкого співтовариства біографістів – своєрідний електронний майданчик для презентації досліджень, пропаганди і спілкування.

Завідувач відділу НБУВ, канд. історичних наук **Н. І. Любовець** у своєму виступі «Основні сюжети спогадів Л. Биковського про Всенародну (Національну) бібліотеку України» зазначила, що відомий вчений-книгознавець, бібліотекознавець, бібліограф, історик книжкової культури, мемуарист Лев Биковський (найбільш відомий його псевдонім – «Бібліографічний мікроб») став одним із перших штатних працівників ВБУ. У мемуарах «Книгарні – бібліотеки – академія: Спомини (1918–1922)» (Мюнхен; Денвер, 1971) вчений описав свою діяльність у бібліотеці з січня 1919-го по жовтень 1921 р. Детальний аналіз його спогадів дає можливість виокремити три сюжети, до яких він постійно звертався: проблеми з приміщенням для бібліотеки, комплектування фондів та спогади про видатних осіб, з якими доводилося перегинатися, працюючи в бібліотеці. Спогади Л. Биковського – безцінне джерело, яке дає змогу з перших уст почути історію складного процесу становлення бібліотеки, познайомитися з її першими співробітниками.

Провідний науковий співробітник НБУВ, канд. історичних наук **С. М. Ляшко** порушила тему «Спогади Н. Д. Полонської-Василенко як джерело до історії праці „Українська Академія Наук“». Вона зокрема зазначила, що найважливішою цінністю згаданої праці Н. Д. Полонської-Василенко є її спогади про діяльність вченої в бібліотеці. Вона зокрема зазначила, що найважливішою цінністю згаданої праці Н. Д. Полонської-Василенко є її спогади про діяльність вченої в бібліотеці.

кої-Василенко є саме її «особисті спогади» про знакові події власного життя, діяльність академічної установи та про колеґ, біографічні відомості про осіб, котрі згадуються в тексті, факти й події, не відображені ані в офіційних документах певної історичної доби, ані в інших джерелах, – тобто все те, про що вона пригадує через кілька десятиліть і доповнює власними рефлексіями й ремінісценціями. До важливих характеристик, за якими оцінюється цінність джерела «особисті спогади», належить безпосередня причетність авторки до подій, які вона описує не лише як очевидець, а і як науковець.

Завідувач відділу НБУВ, д-р філологічних наук, професор **С. С. Кіраль** у доповіді «Епістолярій та спогади Івана Денисюка як джерело вивчення творчої особистості митця» розкрив науковий потенціал мемуарної та епістолярної спадщини почесного професора Львівського національного університету ім. І. Франка **І. О. Денисюка** (1924–2009) – унікальної як за своїм змістом, так і жанром. Спогади **І. Денисюка** містять напрочуд цікаві тексти про його учителів та колеґ, а листування надзвичайно багате на несподівані спостереження й літературознавчі коментарі. Ґрунтовне дослідження епістолярію та мемуарію львівського професора висвітлює не лише маловідомі сторінки його особистого життя, а й малознані факти науково-культурного, громадського життя в Україні другої половини ХХ та перших десятиріч ХХІ ст., життя і творчості таких видатних особистостей, як **Леся Українка**, **Ольга Кобилянська**, **Олена Пчілка**, **Олена Теліга**, **М. Возняк**, **І. Франко**, **М. Павлик**, **М. Драгоманов**, **М. Коцюбинський** та ін.

У співдовіді «Інформаційні ресурси регіональних наукових бібліотек України: історико-біографічний вимір» провідного наукового співробітника НБУВ, д-ра історичних наук, професора **С. М. Міщука** і доцента Житомирського державного університету імені Івана Франка, канд. історичних наук **Г. А. Міщук** зазначалося, що регіональні наукові бібліотеки володіють унікальним багаторічним досвідом формування та поширення традиційних ресурсів біографічного знання, біобіографічної інформації. Вчені повідомили, що упродовж останніх років на веб-сайтах обласних універсальних наукових бібліотек України сформувалися порівняно невеликі за обсягом тематичні історико-біографічні та біобіографічні ресурси освітнього, пізнавального, культурно-інформаційного спрямування. Саме бібліотеки завдяки своїй науковій і красназавчій роботі, на переконання вчених, стають дієвими центрами об'єднання зусиль установ і організацій, громадських осередків, окремих фахівців і аматорів для біографічної дослідницької роботи. Скерувувати їх діяльність, надавати необхідні методичні рекомендації з питань біографічних досліджень – одне з нагальних завдань Інституту біографічних досліджень.

Виступ ст. наукового співробітника НБУВ, канд. історичних наук **О. В. Бугасвої** «Архів як жанрове джерело біографіки: дискурс спадщини **Л. Лісовського** у фондах Інституту рукопису НБУВ» був присвячений досліджен-

ню архіву відомого композитора, педагога, музикознавця і громадського діяча кінця ХІХ – першої третини ХХ ст. **Леоніда Лісовського**. Доповідачка проаналізувала біографічну складову його рукописної спадщини, котра, з урахуванням змістової неповторності кожного біографічного документа, за жанровою специфікою є похідною від двох основних – щоденників і спогадів, де назва того чи іншого біографічного «твору» – це гнучкий ідейний орієнтир для автора у хронікуванні подій, а також у визначенні манери їх писання. Запропонований біографічний концепт дослідження спадщини митця дав змогу **О. В. Бугасвої**, торкнутися актуальної для сучасної української гуманітаристики проблеми – ролі особистості в історії у контексті діалектики їх співвідносин і взаємозв'язку.

Ст. науковий співробітник НБУВ, канд. історичних наук **Н. П. Марченко** і науковий співробітник НБУВ, канд. історичних наук **І. І. Стамбол** у своїй співдовіді «„Біографічний рейтинг“ як новітня технологія аналізу та промоції бібліотечної біографіки» розкрили досвід організації та проведення I Всеукраїнського бібліотечного «Біографічного рейтингу». Мета проекту – виявлення та популяризація серед читачів доробку в галузі біографістики та біографіки вчених, красназавців і бібліологів України, формування культури біографічного читання та користування бібліотеками. Доповідачі чітко окреслили основні завдання рейтингу: сприяння формуванню вітчизняного інформаційного поля в біографічній сфері; популяризація біографічних видань в Україні та діяльності бібліотечних установ; налагодження комунікації між авторами, бібліотеками та видавництвами, а також професійно-наукових зв'язків співробітників ІБД задля становлення віртуальної спільноти науковців-біографістів.

У виступі ст. наукового співробітника НБУВ, канд. філологічних наук **І. В. Левичева** «**М. О. Волошин** і родина академіка **О. І. Білецького**: історико-біографічний курс за архівними матеріалами» на основі ретельно вивчених архівних матеріалів було подано біохроніку взаємин видатного кримського поета, художника, літературного критика і перекладача **Максиміліана Олександровича Волошина** (1877–1932) з родиною українського філолога-літературознавця, академіка **Олександра Івановича Білецького** (1884–1961). Деякі документальні джерела, про які йшлося у доповіді, були введені в науковий обіг вперше.

Секційне засідання завершилося низкою презентацій наукових праць співробітників Інституту біографічних досліджень, які нещодавно вийшли друком. Це, зокрема: **С. М. Ляшко** «Автобіографічні джерела Постійної Комісії для складання Біографічного словника діячів України (1918–1933) Всеукраїнської Академії наук» (Київ, 2018), **І. І. Стамбол** «**Іван Львович Липа** в українському національному русі: лікар, письменник, тарасівець» (Київ; Одеса, 2017) та ін.

Тетяна Коглярова,
мол. науковий співробітник НБУВ